

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и науки Республики Бурятия
МКУ "Закаменское РУО"
МАОУ "Цаган-Моринская СОШ"

ПРИНЯТО
на заседании
педагогического совета
МАОУ «Цаган-Моринская
СОШ»
Протокол №1
от «27» августа 2024 г.

СОГЛАСОВАНО
Заместитель директора по
УВР
 Галданова С.З.

УТВЕРЖДЕНО
Директор МАОУ «Цаган-
Моринская СОШ»
**Приказ №28 от «27» августа
2024 г.**

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

(ID 6238687)

учебного предмета «Родной (бурятский) язык»
для обучающихся 2 класса

Составитель: Гуржапова Дарима Викторовна,
учитель начальных классов

Цаган-Морин, 2024 г.

Тайлбари бэшэг

Ямаршые арадай хэлэн өөрэ байдалаараа, нийтэ үүргээрэ онсо удхатай. Хэлэн гээшэ хүнүүдэй хоорондоо харилсаха, бэе бээдээ нүлөөлхэ, эрдэм ухаа үзэхэ, ойлгожо абаха хэрэгсэл, арадай соёл болбосорол хадагалаад байһан гуламта, хүн бүхэнэй, арад бүхэнэй, өөрэ ыанал бодол харуульһан түхэл болоно, тиихэдэ арад бүхэнэй уран зохёол түрэл хэлэн дээрэ бэшэгдэнэ. Тиимэһээ һургуулида үзэгдэдэг предметүүд соошые хэлэн өөрын һууритай.

Эхин һургуулида үзэгдэдэг буряад хэлэн хадаа бүхэлиин нэгэ хубинь, нүгөөдэ шатада үзэгдэдэг буряад хэлэнтэй холбоотой. Дунда һургуулида буряад хэлэ үзэхэдөө һурагша бүхэн түрэл хэлэн дээрэ аргагүй ыайнаар уншажа, зүбөөр бэшэжэ, сэбэр ульгамаар хэлэжэ, хүнэй хэлэһые абаһаар хүнгэнөөр ойлгожо абаха шадабаритай, тиихэдэ буряад хэлэнэй теори мэдэхэ болоод гараха аргатай.

Эхин һургуулида үзэгдэхэ буряад хэлэн дунда һургуулиин буряад хэлэнэй удхатай тааруу, эндэ нэрлэгдэһэн шадабаринуудай үндэһэ һуури хүгжөөхэ уялгатай, тодорхойлбол, үхибүүн түрэлхи хэлээ мэдэхэ, буряад хэлэтэй буряад хүн гээшэб гэжэ бээ мэдэрхэ, хэлэлгээ хүгжөөхэ зорилготой.

Эхин һургуулида үзэгдэдэг буряад хэлэнэй гол зорилго: түрэл буряад хэлэн дээрэнь бэшүүлжэ, уншуулжа, харилсуулжа һургаха; буряад хэлэн гэһэн наукаатай танилсуулха.

Эхин классуудта түрэл хэлэ зааха тодорхой зорилгонууд гэхэдэ:

1. Хэлэн ухаан хоёрой хоорондо нягта холбоотой байдаг дээрэһээ үхибүүдые түрэл хэлэндэнь һургахадаа, тэдэнэй ухаан бодолые хүгжөөхэ, баяжуулха.

2. Һурагша бүхэниие зүбөөр, уран гоёор, удхыень ойлгон уншаха дадалтай болгохо.

3. Түрэл арадай ёһо заншалнуудые болон сэсэн мэргэн һургаалнуудые ойлгуулха.

4. Эхэ орондоо, түрэһэн тоонто нютагтаа, түрэл хэлэндэ, арад зондоо, бэшэшые үндэһэтэндэ дуратайгаар хүмүүжүүлхэ.

5. Һурагшадай аман хэлэлгые хэшээл бүхэндэ баяжуулангаа, тэдэниие эли тодоор, литературна хэлэн дээрэ хэлүүлжэ, ыанал бодолыень алдуугүйгөөр, сэбэр гоёор бэшүүлжэ һургаха гэхэ мэтэ.

Хэшээлдэ «Буряад хэлэн» гэжэ ном барина. Авторнууд: Дылыкова Р.С., Базаргуруева Т.Б., Дугарова Д.Б.: 2-дохи класс.- Улаан – Үдэ, «Бэлиг» хэблэл, 2010он; Буряад Республикын Һуралсалай болон эрдэм ухаанай министерство батальһан.

Энэ номой удха 2013 ондо зохёогдоһон «Буряад һургуулиин программанууд» дээрэ үндэһэлнэ (авторынь Р.С. Дылыкова). Эхин класста үзэгдэхэ буряад хэлэнэй шэнэ программа хадаа мүнөөнэй шэнэ ФГОС - ой эрилтэдэ харюусамаар зохёогдоһон байна.

Буряад хэлэнэй программа үхибүүдэй наһанда, хүгжэлтэдэнь таарамжатайгаар зохёогдоһон байха. Эхин шатада шэнэ эрилтэнүүд табигдана. Тэдэ эрилтэнүүд үхибүүдые хүмүүжүүлхэ, хүгжөөхэ хэрэгтэ гүрэн түрын харасын ондоо болоһониие харуулна. Тус программын гол шэглэлнүүд гээшэ хадаа иимэнүүд:

1. Бэшэхэ шадабаритай болгохо.

2. Харилсаха шадабаритай болгохо.

Һуралсалай жэл соо 68 час үгтэнэ.

1-дэхи четверть – 17 час

2-дохи четверть - 14 час

3-дахы четверть – 22 час.

4- дэхи четверть - 15 час.

«Буряад хэлэн» программын гол бүлэгүүд:

Мэдүүлэл- 8 час

Үгэ. Абьяан ба үзэгүүд – 22 час

Абтаһан үгэнүүд – 5 час

Юумэнэй нэрэ – 9 час

Үйлэ үгэ – 4 час

Тэмдэгэй нэрэ – 5 час

Үгын үндэһэн. Түрэл үгэнүүд – 4 час

Хэлэлгэ – 7 час

Хэлэгийн нюусанууд – 4 час

Хамта дээрэ – 68 час

Нуралсалай түсэблээн дүнгүүд

Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүнгүүд (личностные результаты) – өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно (хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсанаб, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно).

Бэээ гуримшуулаад ябаха шадабари (регулятивные УУД):

- Багшатаяа хамта хэшээлэйнгээ зорилго табиха;
- Хэшээлдээ юу хэһэнээ хойно хойноһоонь тоолохо;
- Юу хэхэ гээшэбиб гэжэ уридшалан хэлэхэ (прогнозировать);
- Өөрынгөө, нүхэдэйнгөө ажал багшатаяа сугтаа урид зохёогдоһон тусхай критеринүүдээр шалгах;
- Багшын үгэһэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха.

Орион тойрониие шудалха шадабари (познавательные УУД):

- Номоор хүдэлхэ (номой гаршагай, тусгаар тэмдэгдэй үүргэ ойлгохо);
- Зураг хаража гү, али текст уншажа, асуудалнуудта харюу олохо;
- Багшатаяа болон нүхэдтээ хамта дүн гаргах;
- Үгөөр хэлэгдэһэн ойлгосо схемэ, таблица, модель болгохо, тиин ьөөргэнь модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэхэ;
- Текстын удха дамжуулха.

Харилсаха шадабари (коммуникативные УУД):

- Өөрынг ыанаа бодол аман хэлэлгээр, тиихэдэ багахан текст зохёожо, бэшэгэй хэлэлгээр харуулха;
- Хажуудахи хүнүүдээ шагнаха, тэдэнэй хэлэһэниие ойлгохо;
- Уран гоёор уншаха, хөөрэхэ;
- Классайнгаа үхибүүдтэй, багшатаяа яагаад ажалаа эмхидхэхэ, ямар журамуудые сахиха тухайгаа хэлсэхэ;
- Хоёр хоёроороо, бүлэг бүлэгөөр хүдэлхэ, тиихэдэ олон ондоо «тушаал» бэе дээрээ абаха: ударидагшын, даабари дүүргэгшын, бэшээшын г.м.

Буряад хэлээр шадабари (предметные результаты):

- Багшын, нүхэдэйнгөө хөөрэһэн, уншаһан текст хадуун абаха;
- Бүхэли үгөөр, зүбөөр, ойлгосотойгоор, уранаар уншаха;
- Текстын нэрын удха ойлгохо, үгтэһэн нэрэнүүд сооһоо текстын удхада

таараха нэрэ шэлэхэ;

- Хөөрээн, асууһан, шангадхаһан мэдүүлэлнүүдэй янзанууды мэдэхэ, тэдэниие аянгалха;

- Мэдүүлэл бэшэг дээрэ харуулха;
- Мэдүүлэлнүүды зохёохо, хүсөөхэ, сэгнэхэ, зүб болгохо;
- Үгэнүүдтэ асуудал табиha;
- Үгэнүүды асуудалнуудаарнь бүлэгүүд болгохо;
- Үгэ соохи абьянууды зүбөөр нэрлэхэ, аялган болон хашалган абьянуудай илгарал нэрлэхэ;

- Үгэ үедэ хубааха. шэнэ мүртэ яажа нүүлгэхы мэдэхэ;
- Буриад алфавит мэдэхэ. алфавидаар үгэнүүды ьубарьюулха;
- Үгэ соохи түргэн болон удаан аялгануудай үүргэ ойлгохо (үгын удха ондоо болгодогыень);

- Үгэ соохи йотированна үзэгүүдэй «ажал» мэдэхэ: хашалганай удаа, үгын болон үеын эхиндэ;

- Дүримүүды баримталан, үгэ соо аялган үзэгүүды зүб бэшэжэ шадаха (аялганай тааралдал. аялганай ьубарил. түргэн у-ү, удаан уу-үү, уй-үй, ы-ии, өө-ээ);

- Хонгёо ба бүдэхи хашалганууды илгаруулха;
- Хатуу ба зөөлөн хашалганууды илгаруулха, хашалгануудай зөөлөниие харуулха арга мэдэхэ;

- Үгэ соо бүдэхи хашалгануудай урда дайралдадаг б, г, д, хашалгануудай үгүүлбэри тухай мэдэхэ;

- Абтаһан үгэ тухай ойлгосотой байха, абтаһан үгын сохилтотой аялганай үгүүлбэри болон бэшэлгэ мэдэхэ, хашалган ьүүлтэй ородоор бэшэгдэдэг абтаһан үгэнүүдэй буриад хэлэн дээрэ бэшэлгэ мэдэхэ, абтаһан үгын ьүүлэй сохилтогүй аялганай бэшэлгэ мэдэхэ;

- Юумэнэй нэрэ тухай ойлгосотой байха: хэн? Юун? Гэжэ асуудалда харюусадаг, юумэ нэрлэдэг, нэгэнэй, олоной тоогой түхэлнүүдтэй байдаг, олоной тоогой түхэл тусхай залгалтануудаар харуулагдадаг, тусхайта юумэнэй нэрэнүүд, тэдэнэй янзанууд, ехэ үзэгөөр бэшэг дээрэ харуулагдаха тухай, юумэнэй нэрын асуудалнуудаар хубилха ёһо мэдэхэ;

- Үйлэ үгэ тухай ойлгосотой байха: хэлэлгэ соохи үүргэ, Юу хэнэб? Яажа байнаб? гэжэ асуудалда харюусадаг. юумэнэй үйлэ нэрлэдэг, үйлэ үгэ мэдүүлэл соо хэлэгшэ болодог гэжэ мэдэхэ;

- Тэмдэгэй нэрэ тухай ойлгосотой байха: хэлэлгэ соохи үүргэ, Ямар? гэжэ асуудалда харюусадаг, юумэнэй шанар. тэмдэг нэрлэдэг, удхаараа юумэнэй нэрэтэй нягта холбоотой байдаг, тэмдэгэй нэрын жэшээ дээрэ синонимууд, антонимууд гэжэ үгын удха мэдэдэг болохо;

- Үгын бүридэл тухай мэдэсэтэй болохо: үгын үндэһэн, түрэл үгэнүүд, нэгэ үндэһэтэ үгэнүүдэй шэнжэ. үгын үндэһэ илгаха тухай, түрэл үгэнүүд болон нэгэ түхэлнүүд гэжэ ойлгосонууды илгаруулха;

- Хэлэлгэ тухай ойлгосотой болохо: хэлэлгэ мэдүүлэлнүүдхэ бүридэдэг, мэдүүлэлнүүд хоорондоо удхын харилсаатай байдаг, хэлэлгэ аман бэ бэшэгэй гэжэ илгардаг, монолог болон диалог гэжэ байдаг;

- Текст, абзац тухай ойлгосотой болохо, текст хубинуудта хубаажа, түсэб табиha шадабаритай болохо. зураглаһан. домоглоһон текстнүүдэй шанарнууды мэдэхэ;

- Хэлэлгын нюусануудтай танилсаха: фразеологизмуудай, оньон, хошоо үгэнүүдэй үүргэ ойлгохо:
- Зурагаар гү. али үгтээн темээр багахан зураглаан гү, домоглоон гү, али холимог түхэлэй текст зохёожо шадаха ёготой, тэрэнээ бэшэгэй хэлэлгээр харуулха ёготой;
- Хоёрдохи класста буряд хэлээр олгогдохо гол шадабари - буулгажа бэшэхэ шадабари: алгоритм хамта зохёохо, тэрэнээр буулгаха, өөрынгөө, нүхэдэйнгөө ажал сэгнэхэ.

2 классай буряад хэлээр календарна- тематическа түсэб

№	Хэшээлэй темэ	Ухибуудэй хэхэ ажал	Үнгэргэгдэхэ саг	
Мэдүүлэл- 8 час				
1	Мэдүүлэл тухай ойлгосо	Хэлэлгые мэдүүлэлнүүдтэ хубаажа шадаха. Хэн тухай, юун тухай хэлэгдэнэн үгэнүүдые мэдүүлэл сооһоо илгаха шадалтай болохо.		
2	Мэдүүлэлэй эхинэй ехэ үзэг	Мэдүүлэл ехэ үзэгөөр эхилэн бэшэгдэдэг, мэдүүлэлэй һүүлдэ точко табижа һураха		
3	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүдтэй (нэрлүүлэгшэ, хэлэгшэ) танилсаха. Мэдүүлэл соо шухала гэшүүдые оложо шадаха дадалтай болохо		
4	Мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй холбоон	Мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй холбоо тухай ойлгожо абаад, схемэ хэрэглэн харуулжа һураха.		

5	Хэлэлгэ соо элдэб янзын мэдүүлэлнүүд хэрэгтэй	Хэлэлгэ соо элдэб янзын мэдүүлэлнүүд би гэжэ мэдэхэ		
6	Юрэ хөөрэхэн, асууһан ба шангадхаһан мэдүүлэлнүүд	Мэдүүлэлэй хойно точко, асууһан ба шангадхаһан тэмдэг табяад,бэшэхэ дадалтай болохо;		
7	Мэдүүлэлэй һүүлдэ ямар сэглэлтын тэмдэгүүд табигдахаб?	Үзэхэн грамматическа формонуудые		

		хэрэглэн, мэдүүлэлнүүд ые зохёожо шадаха.		
8	Шалгалтын ажал	Узэжэ гараһан разделээ бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха		
Үгэ. Абьян ба үзэгүүд – 22 час				
1	Үгэ юунһээ бүридэдэг бэ?	Үгэ гэжэ юун бэ? гэжэ ойлгохо, үгэ зохёожо шадаха		
2	Аялган, хашалган абьян ба үзэгүүд	Аялган абьянуудые мэдэхэ; үгэ соо оложо шадаха; хашалган абьянуудые мэдэхэ;		
3	Буряад алфавит	Алфавит сээжээр мэдэхэ. Словарь сооһоо багшын заабаряар хэрэгтэй үгэнүүдые алфавидай гуримаар буулгажа бэшэхэ.		
4	Үгын үе. Үгэ таһалжа, шэнэ мүртэ бэшэлгэ	Юун үе бии болгоноб? гэжэ мэдэхэ; үгэнүүдые үенүүдтэ таһалжа шадаха		

		дадалтай болохо		
5	Түргэн ба удаан аялганууд	Үгэ соо түргэн ба удаан аялгануудые зүбөөр үгүүлжэ, бэшэжэ шадаха		
6	Дифтонгнууд	Дифтонг абяануудые зүбөөр үгүүлжэ, бэшэжэ шадаха		
7	Йотирнованна Я, Е, Ё, Ю аялганууд	Йотирована үзэгтэй үгэнүүдые бэшэжэ шадаха; Йотирована үзэгүүд хэды абяа үгэдэг бэ гэжэ мэдэхэ абаха		
8	Шалгалтын ажал	Узэжэ гараһан разделээ бэшэг		

		дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха		
9	Аялган үзэгүүдэй зүб бэшэлгэ	Эрэ, эмэ, эрсэ аялгануудые зүб илгажа, үгэ соо эрэ, эмэ аялгануудые холин худхангүй бэшэжэ хураха		
10	Аялганай тааралдал баhubарил	Аялгануудай тааралдал тон хайнаар ойлгожо абаад, бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха.		
11	Түргэн ба удаан ү-у, үү-уу	Үгын эхин,дунда үедэ уу үү аялгануудые бэшэхэ дүрим мэдэхэ		
12	Дифтонг үй- уй	Үгын эхин ба һүүл үедэ уй үй аялгануудые бэшэхэ дүрим мэдэхэ. Дүрим тон хайнаар ойлгожо абаад, бэшэг дээрэ зүбөөр		

		хэрэглэжэ шадаха		
13	Удаан ы – ии	Үгын эхин ба һүүл үедэ удаан ии – ы аялгануудые бэшэхэ дүрим мэдэхэ.		
14	Удаан өө – ээ	Үгын һүүл үедэ удаан өө– ээ аялгануудые бэшэхэ дүрим мэдэхэ. Дүрим тон хайнаар ойлгожо абаад, бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха		
15	Хашалган абяан ба үзэгүүд	Хашалган абяануудые нэрлэжэ		

		шадаха; үгэ соо хашалган абяанууды оложо шадаха;		
16	Хонгёо ба бүдэхи хашалганууд	хонгёо ба бүдэхи хашалган абяанууды илгаруулжа шадаха; Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүд ы бэшэжэ шадаха.		
17	Хатуу ба зөөлэн хашалганууд	Хашалганай хатуу ба зөөлэниие ойлгожо абаха;		
18	Хашалганууды зөөлэрүүлхэ арганууд	хашалганай зөөлэниие и, я, е, ё, ю тэмдэглэлгы ойлгожо абаад, алдуугүйгөөр бэшэжэ шадаха		
19	Зөөлэн тэмдэгэй үүргэ	хашалганай зөөлэниие зөөлэн тэмдэгээр тэмдэглэлгы ойлгожо абаад, алдуугүйгөөр бэшэжэ шадаха		
20	Зөөлэн хашалган болголго	хашалганай зөөлэниие и, я, е, ё, ю үзэгүүдээр ба зөөлэн тэмдэгээр тэмдэглэлгы ойлгожо абаад, алдуугүйгөөр бэшэжэ шадаха		
21	Б, Д, Г хашалганууд	Үгэ соо б, д,		

		хашалганууд ямараар үгүүлэгдэнэб? гэжэ мэдэжэ, зүбөөр алдуугүйгөөр бэшэхэ дадалтай болохо		
--	--	--	--	--

22	Шалгалтын ажал	Узэжэ гараһан разделээ бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха		
Абтаһан үгэнүүд – 5ч				
1	Абтаһан үгэнүүд тухай ойлгосо	Мэдүүлэл соо абтаһан үгэнүүдые оложо шадаха;		
2	Абтаһан үгэнүүдые бэшэхэ дүрим	Абтаһан үгэнүүдэй сохилтотой аялгание зүбөөр үгүүлжэ, дүрим баримталан бэшэжэ шадаха		
3	Абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй аялгануудые зүб бэшэлгэ	Абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй аялгануудые зүбөөр үгүүлжэ, дүрим баримталан бэшэжэ шадаха		
4	Илгәһан хатуу тэмдэгтэй абтаһан үгэнүүд	Илгәһан хатуу тэмдэгтэй абтаһан үгэнүүд зүбөөр үгүүлжэ, дүрим баримталан бэшэжэ шадаха		
5	Шалгалтын ажал	Узэжэ гараһан разделээ		

		бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха		
Юумэнэй нэрэ - 9ч				
1	Юумэнэй нэрэ тухай ойлгосо	Мэдүүлэл соо Хэн? Юун? асуудалтай үг энүүдые оложо шадаха;		
2	Юумэнэй нэрэ- хэлэлгын хуби	Юумэнэй нэрэ- хэлэлгын хуби гэжэ ойлгохо		
3	Юумэнэй нэрын тоогоор хубилалга	Юумэнэй нэрэнүүд нэгэнэй болон олоной тоодо хэрэглэгдэдэг гэжэ мэдэхэ; олоной тогой залгалтануудые		

		оложо шадаха		
4	Юумэнэй нэрын үгын түхэл	Юумэнэй нэрын үгын түхэл гэжэ ойлгохо		
5	Тусхайта юумэнэй нэрэнүүд: хүнэй нэрэ, обог, фамили.	Тусхайта нэрэнүүд гэжэ юун бэ? гэжэ мэдэхэ; мэдүүлэл соо тусхайта нэрэнүүдые оложо шадаха		
6	Амитанда үгтэһэн нэрэнүүд.	Амитанда үгтэһэн нэрэнүүд баһа юумэнэй нэрэ болоно гэжэ ойлгохо		
7	Географическа нэрэнүүд.	Географическа нэрэнүүд ехэ узэгоор тэмдэглэгдэдэг гэжэ ойлгохо		
8	Юумэнэй нэрын хубилха ёһо	Юундэ юумэнэй нэрэ хубилдаг бэ? гэжэ ойлгохо, хубилхадаа элдэб залгалтануудые абадаг гэжэ ойлгохо; тэрэ залгалтанууды ень нэрлэжэ шадаха; юумэнэй нэрые үгтэһэн асуудалаар		

		хубилгажа шадаха ёьотой;		
9	Шалгалтын ажал	Узэжэ гараһан разделээ бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха		
Үйлэ үгэ – 4ч				
1	Үйлэ үгэ тухай ойлгосо	Юу хэнэб? Яанаб? гэжэ асуудалда харюусадаг үгэнүүд тухай хөөрэлдөөн		
2	Үйлэ үгэ – хэлэлгын хуби	Мэдүүлэл соо Юу хэнэб? Яанаб? гэнэн асуудалтай үгэнүүд		

		ые оложо шадаха;		
3	Үйлэ үгэ – мэдүүлэлэй шухала гэшүүн	Мэдүүлэл соо шухала гэшүүдые оложо шадаха ёһотой		
4	Шалгалтын ажал	Узэжэ гараһан разделээ бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха		
Тэмдэгэй нэрэ – 5ч				
1	Тэмдэгэй нэрэ тухай ойлгосо. Тэмдэгэй нэрэ – хэлэлгын хуби	Ямар? гэжэ асуудалда харюусадаг үгэнүүд тухай хөөрэлдөөн		
2	Шалгалтын диктант	Узэжэ гараһан темэ бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха		
3	Тэмдэгэй нэрын юумэнэй нэрэтэй холбоо	Мэдүүлэл соо тэмдэгэй нэрэ оложо шадаха; хэлэлгэдээ тэмдэгэй нэрэ хэрэглэн хэлэжэ шадаха		
4	Адли болон харша удхатай үгэнүүд тухай ойлгосо	Адли болон харша удхатай үгэнүүдые ойлгожо абаха		
5	Шалгалтын ажал	Узэжэ гараһан разделээ бэшэг		

		дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха		
Үгын үндэһэн. Түрэл үгэнүүд – 4 час				
1	Түрэл үгэнүүд тухай ойлгосо	Түрэл үгэнүүд тухай хөөрэлдөөн. Үгын үндэһэ ололго.		
2	Нэгэ үндэһэтэ үгэнүүд	Үгын үндэһэн, түрэл үгэнүүд, нэгэ үндэһэтэ үгэнүүд, тэдэнэй суффикснууд тухай Һайнаар ойлгожо абаха		
3	Үгын үндэһэ илгалга	Үгын үндэһэн, түрэл		

		үгэнүүд, нэгэ үндэһэтэ үгэнүүд, тэдэнэй суффикснууд тухай Һайнаар ойлгожо абаха		
4	Шалгалтын ажал	Узэжэ гараһан разделээ бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха		
Хэлэлгэ – 7 час				
1	Хэлэлгэ гэжэ юун бэ?	Хэлэлгэ гэжэ юун бэ? гэжэ элирүүлгэ		
2	Монолог, диалог	монолог диалог хоёрые илгаруулжа шадаха; хубинуудта хубаажэ шадаха;		
3	Текст тухай ойлгосо	Текст юун бэ; гэжэ мэдэхэ ; текстэдэ нэрэ үгэжэ шадаха		
4	Абзац	Абзац тухай ойлгожо абаха;		
5	Текстын хубинууд	текстые хубинуудта хубаажэ шадаха;		
6	Текстын янзанууд: зураглал, домоглол	Текст ямар янзануудтай байдаг бэ? гэжэ мэдэхэ; тиимэ янзатай текст		

		зохёожо шадаха;		
7	хургалгын изложени	Узэжэ гараһан разделээ бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха		
Хэлэгийн ньюсанууд – 4 час				
1	Фразеологизмууд	Фразеологизм гэжэ мэдэхэ; хэлэндээ хэрэглэжэ шадаха;		
2	Онһон үгэнүүд болон таабаринууд	Онһон үгэнүүд болон таабаринууд тухай хоорэлдэхэ		
3	Дабталга	1. Абяан ба үзэгүүд тухай дабталга. 2. Аялган үзэгүүдые зүб бэшэлгэ тухай		

		дабталга 3. Мэдүүлэл тухай үзэхэнөө дабталга 4. Даабаринууд ые дүүргэхэ 5.Багшын уншалга доро мэдүүлэлнүүдые бэшэлгэ		
4	Шалгалтын ажал	Узэжэ гараһан темэнуудээ бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха		
Хамта дээрээ: 68 час				

Жэлэй дүүрэхэдэ нурагша юу мэдэхэ ёһотойб:

- Нургуулидаа болон класс соогоо үхибүүдээр, мүн ехэ хүнүүдээр хөөрэлдэхэ журам;
- Уран зохёолнуудай элдэб үнгын жанрнуудые мэдэхэ;
- Мэдүүлэлэй тэмдэг (удха ба интонационно дүүргэлгэ);
- Мэдүүлэлнүүдые зүб бэшэлгэ: мэдүүлэлэй эхиндэ ехэ үзэг, мэдүүлэлэй хойно (точко, асууһан тэмдэг, шангадхаһан тэмдэг);
- Буряад хэлэнэй абьяан ба үзэгүүд, тэдэнэй гол илгарал(абьяануудые шагнанабди ба хэлэнэбди, үзэгүүдые харанабди ба бэшэнэбди);
- Аялган ба хашалган абьяануудай тэмдэг;
- Хатуу ба зөөлөн, хонгёо ба бүдэхи хашалган абьяануудай тэмдэг;
- Алфавидай 36 үзэгүүдые һайн мэдэхэ.

Жэлэй дүүрэхэдэ нурагша юу шадаха ёһотойб:

- Багшанарай болон хамта нураһан үхибүүдэй хандалгада харюусаха;
- Нургуулидаа болон класс сооүхибүүдээр, ехэ хүнүүдээр хөөрэлдэхэдөө, хэлэлгын журам баримталха;
- Үгүүлэлэй илгарал хоолойгоороо зүб харуулха;
- Нуралсалай болон нуралсалай бэшэ номуудые хэрэглэхэ;
- 90 хүрэтэр үгэнүүдтэй текст гүйсэд ойлгожо, уншалгын темп : 30 – 40 үгэ нэгэ минута соо уншаха;
- Хэблэмэл ба бэшэмэл текстнүүдхээ үгэнүүд ба мэдүүлэлнүүдые буулгажа абаха, ехэ ба бага үгэнүүдэй холболто зүб бэшэхэ;
- Багшын хэлэжэ үгэхэдэ зүб бэшэхэ(текст соо 20 үгэһөө доошоо) ;
- Үгэнүүдые хэлэхэдэ, тэдэнэй схемэнүүдые бэшэхэ. Хэлэжэ үгэхэдэ мэдүүлэлэй схемэ табиха. Өөһэдөө мэдүүлэл һанаха;
- Хэлэһэн абьяануудые шэхээрээ илгаха;
- Аялган ба хашалган абьяануудые илгаха, зөөлөн ба хату, хонгёо ба бүдэхи абьяануудые илгаха;
- Үгэнүүдые үенүүдтэ хубааха;
- Үгэнүүдые шэнэ мүртэ зүб таһалха. Мэдүүлэл хаана эхилнэб, хана дууһанаб гэжэ мэдэхэ. Мэдүүлэл ехэ үзэгөөр эхилхэ, мэдүүлэлэй хойно табиха тэмдэгүүдые (. ? !) зүбөөр хэрэглэхэ.

Жэлэй дүүрэхэдэ бэшэхэ шалгалтын хүдэлмэри

Зорилго: үгэ соо аялган үзэгүүдые дүримэй ёһоор зүб дүн гаргаха; тусхайта нэрын эхинэй ехэ үзэг зүб бэшэхэ шадабари элирүүлхэ; хэлэлгын хубинуудые илган олохо шадабари шалгаха.

Диктант

Бэрхэтэй бодолго

Хүгшэн аба Доржо аша басагандaa хэдэн ондоо бүмбэгэнүүдые бэлэглэбэ. Улаан бүмбэгэ хүхэ болон ногоон бүмбэгэнүүдхээ томо. Харин ногоон бүмбэгэ хүхэ үнгэтэйһөө бага. Хүгшэн аба хэды бүмбэгэ бишыхан Дулмада бэлэглэбэ? (29 үгэ)

Даабаринууд:

1. Түрүүшын мэдүүлэлэй шухала гэшүүдые зураад, ямар хэлэлгын хубиб гэжэ тэмдэглэгты.

2. Текст сооноо тэмдэгэй нэрэнүүдые оложо зурагты
3. Ямар бүмбэгэ тон томоб? Ямар бүмбэгэ тон багаб? Зуража харуулагты.

Багшын ба үхибүүдэй хэрэглэхэ литература:

- Б.Б. Батоев «Методическа заабаринууд». Улаан – Үдэ: Буряадай номой хэблэл, 1987.
- Д.Д. Ошоров «Методическа заабаринууд». Улаан – Үдэ: Буряадай номой хэблэл, 1987.
- Д.Д. Дарижапова «Диктантнуудай ба изложенинүүдэй суглуулбари». Улаан – Үдэ: «Бэлиг», 2006.
- В.Д. Патаева «Буряад уран ыйхан арадай аман зохёол холбон үзэлгэ». Улаан – Үдэ, 1995.
- Л.Д. Шагдаров «Буряад, ород оньон, хошоо үгэнүүд». Улаан – Үдэ: «Бэлиг», 1996.
- С.А. Ошорова «Буряад аман зохёол». Улаан – Үдэ: «Бэлиг», 2003.
- В.Б. Гомбоев «Һонирхолтой нааданууд». Улаан – Үдэ: «Бэлиг», 2009.
- Б.Б. Лхасаранова «Буряад хэлэнэй орфоэпи». Улаан – Үдэ: «Бэлиг», 2009.
- Д.С. Базарсадаева «Булагай эхин». Агын хэблэлэй байшан, 2003.
- В.Б.-Н. Намсарайн «Буряад онтохонууд». Улаан – Үдэ: Буряадай номой хэблэл, 1988.
- В.Ш. Гулгаров «Буряад үлыгэрнүүд» Улаан – Үдэ: Буряадай номой хэблэл, 1988.
- С.Д. Бабуев «Магтаал, үрээл, соло». Улаан – Үдэ: Буряадай номой хэблэл, 1995.
- С.М. Бабушкин «Буряад – ород словарь». Улаан – Үдэ, 1992.
- К.М. Черемисов «Ород- буряад словарь». Улаан – Үдэ, 1988.
- Ц.Б. Будаев «Онъон үгэ оншотой». Улаан – Үдэ: Буряадай номой хэблэл, 1988.
- Д.Д. Могоева «Туһатай болооб». Улаан – Үдэ: «Бэлиг», 2003.
- Д.Н. Сультимов «Гуталгүй гулабхаа». Улаан – Үдэ: Буряадай номой хэблэл, 1993.
- Д.Д. Ошоров «Сасуутан ». Улаан – Үдэ: Буряадай номой хэблэл, 1988.
- У.Е. Мангутова «Сагаалганай наадан салгидаһаар...». Улаан – Үдэ: «Бэлиг», 2007.
- Д.Д. Ошоров «Табан хурган». Улаан – Үдэ: Буряадай номой хэблэл, 1997.